

สิทธิทางการเมือง

สิทธิทางการเมือง ได้แก่ การออกเสียงเลือกตั้ง สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง สิทธิออกเสียง
แสดงประชามติ และสิทธิจัดตั้งพรรคการเมือง หรือเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง อันเป็นสิทธิเข้า
รวมในการปกครอง หรือสิทธิเข้าร่วมในรัฐบาล สิทธิทางการเมืองนี้เกิดขึ้นได้โดยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ
และกฎหมายต่าง ๆ ของรัฐ โดยรัฐจะเป็นผู้กำหนดว่า ผู้ใดบ้างควรมีสสิทธิทางการเมือง และมี
การกำหนดขอบเขตของสิทธินี้ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิทธิทางการเมืองนี้ ทุกประเทศย่อมจะไม่ให้
แก่คนต่างด้าว อย่างไรก็ตาม การกำหนดให้สิทธิทางการเมืองก็เพื่อให้ประชาชนจำนวนมากที่สุดได้
มีสิทธิทางการเมืองอย่างเท่าเทียมกันตามหลักประชาธิปไตย

สำหรับการปกครองของไทยนั้น ได้วิวัฒนาการมาจากการปกครองในรูปเผด็จกษัตริย์แบบพ่อ
ปกครองลูก และแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จนกระทั่งถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ จึงได้มีการพัฒนาที่จะให้
ประชาชนได้มีสิทธิทางการเมืองมากขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะหลังจากที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการ
ปกครองในวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ และได้มีรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรเป็นกฎหมายสูงสุดในการ
ปกครองประเทศสืบมา

นอกจากนี้ ได้มีบทบัญญัติกฎหมายต่าง ๆ ที่กล่าวถึงวิธีการที่ประชาชนจะได้เข้าร่วมในทาง
การเมืองระดับต่าง ๆ เช่น การใช้สิทธิเลือกตั้ง และการสมัครรับเลือกตั้ง เป็นผู้แทนของประชาชนใน
ระดับต่าง ๆ ทั้งระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และการจัดตั้งพรรคการเมือง เป็นต้น ดังจะได้อธิบาย
ต่อไปตามลำดับเฉพาะในส่วนที่พิจารณาว่าจะมีความเกี่ยวข้องกับชาวจีนในประเทศไทยด้วยเท่านั้น

^๑ Herbert McClosky, "Political Participation" in International Encyclopedia of the Social Science Vol.12 (New York : The Macmillan & Co, 1968)

^๒ หยุด แสงอุทัย, "คำอธิบายกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยคดีบุคคล" เรื่องเดิม
หน้า ๑๘๒

^๓ "พระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕" ราชกิจจานุเบกษา
เล่มที่ ๔๘ หน้า ๑๖๖ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๔๗๕

๓.๑ สิทธิทางการเมืองของชาวจีนในประเทศไทย

จากการศึกษาในบทที่ ๑ ปรากฏว่าในสมัยก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้น ชาวจีนบางคนได้รับพระราชทานยศตามบรรดาศักดิ์ให้เป็นผู้ปกครองดูแลบ้านเมืองบางแห่ง แต่เมื่อได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ และโดยที่ผู้ที่จะมีสิทธิทางการเมืองจะต้องเป็นผู้มีสัญชาติของรัฐนั้น ดังนั้น ชาวจีนต่างก็ย่อมจะไม่ได้มีสิทธิทางการเมืองและจะเข้ายุ่งเกี่ยวกับการเมืองมิได้ เพราะเป็นการสอดแทรกในกิจการภายในของประเทศอื่น ซึ่งอาจจะได้รับโทษตามกฎหมายด้วย ดังนั้น ในการพิจารณาถึงสิทธิทางการเมืองของชาวจีนในประเทศไทย จึงจะเป็นการพิจารณาเฉพาะชาวจีนที่ได้รับสัญชาติไทยเป็นสำคัญ ทั้งนี้ เพราะโดยนิตินัยแล้ว บุคคลเหล่านั้นย่อมถือได้ว่าเป็นชาวไทยอยู่แล้ว แต่ในก้านสิทธิทางการเมืองก็ให้มีเงื่อนไขจากบทบัญญัติของกฎหมายมาจำกัดการมีสิทธิทางการเมืองของบุคคลเหล่านั้นไว้เป็นพิเศษด้วยเหตุบางประการ ซึ่งจะได้แยกพิจารณาตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๘๕ ออกเป็น ๓ ระดับ คือ ระดับภูมิภาค ระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ โดยพิจารณาจากตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ที่ได้มีประกาศใช้มาตามลำดับ

๓.๒ ระดับภูมิภาค

การปกครองในระดับภูมิภาคของไทยนั้น ประกอบด้วย จังหวัด อำเภอ กิ่งอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน โดยในระดับตำบลและหมู่บ้านนั้น ราษฎรได้มีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านขึ้นเพื่อทำหน้าที่ดูแลปกครองในเขตหมู่บ้าน และผู้ใหญ่บ้านในแต่ละตำบลจะไปเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านคนใดคนหนึ่งขึ้นเป็นกำนันอีกด้วย ดังนั้น ในการพิจารณาในระดับภูมิภาคจึงจะพิจารณาในสวนการปกครองตำบล หมู่บ้าน เท่านั้น

ในระยะแรก ได้มีพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น ร.ศ. ๑๑๖ ตราขึ้นไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๐ เพื่อเป็นระเบียบแบบแผนในวิธีการปกครองท้องถิ่นตามหัวเมืองทั่วราชอาณาจักรนอกจากกรุงเทพฯ

^๔ "พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๘๕" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๖๘ ตอนที่ ๑๖ ลงวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๔๘๕ หน้า ๒๔๖

^๕ "พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น ร.ศ. ๑๑๖" ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๑๔ หน้า ๑๐๕ ลงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ร.ศ. ๑๑๖

ได้มีการบัญญัติไว้ในมาตรา ๘ และมาตรา ๑๑ ว่า กำหนดให้ราษฎรชายหญิงซึ่งตั้งบ้านเรือน หรือจอกเรือแพประจำอยู่ ณ หมู่บ้านนั้น ประชุมกันเลือกเจ้านายผู้เป็นที่นับถือของตนขึ้นเป็นผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่ง และผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านนั้น จะต้องเป็นชาย มีอายุไม่ต่ำกว่า ๒๐ ปี และต้องเป็นคนในบังคับของพระราชกำหนดกฎหมายด้วย หลังจากนั้น จะต้องให้ผู้ใหญ่บ้านทั้งปวงในตำบลนั้นเลือกกันขึ้นเป็นกำนัน นายตำบลคนหนึ่ง

ต่อมาได้มีการพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ ซึ่งในมาตรา ๘ และมาตรา ๑๑ ได้กำหนดไว้ว่า ในหมู่บ้านหนึ่ง ๆ ให้ราษฎรชายหญิงซึ่งตั้งบ้านเรือนหรือจอกเรือแพประจำอยู่ในหมู่บ้านนั้น ประชุมกันเลือกเจ้านายผู้เป็นที่นับถือของตนขึ้นเป็นผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่ง ส่วนราษฎรชายหญิงที่จะเป็นผู้เลือกผู้ใหญบ้านได้นั้นต้อง เป็นคนในบังคับสยาม และต้อง เป็นพรവാศมีอายุตั้งแต่ ๒๐ ปีขึ้นไป และผู้ใหญ่บ้านทั้งปวงในตำบลนั้น จะเลือกกันขึ้นเป็นกำนันนายตำบลคนหนึ่ง เช่นกัน

จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๕๖ ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๕๖ ได้มีการยกเลิกข้อความเดิม และกำหนดให้ผู้มีสิทธิจะได้รับการคัดเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านนั้น นอกจากจะต้องมีคุณสมบัติต่าง ๆ แล้ว ต้องเป็นชายมีสัญชาติไทย เป็นหรือเคยเป็นทหารตำรวจ และต้องมีความรู้ภาษาไทยอ่านออกเขียนได้ ส่วนผู้ที่ได้รับเลือกเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ก็ต้องมีคุณสมบัติดังกล่าว เว้นแต่ว่าไม่จำเป็นต้องเคยเป็นทหารหรือตำรวจมาก่อน และจะเป็นหญิงก็ได้

พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้มีการกำหนดคุณสมบัติด้านสัญชาติ และความรู้ภาษาไทยขึ้นเป็นครั้งแรก และได้มีการกำหนดไว้ในกฎหมายปกครองท้องที่ต่อมาทุกฉบับ

๒ "พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗" ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๑๓ หน้า ๒๙๕ ลงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๔๕๗

๓ "พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๕๖" ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๒๐ ตอนที่ ๑๔ ลงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๔๕๖ หน้า ๕๐๔

๔ "พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๔๕๘" ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๒๓ ตอนที่ ๔๓ ลงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๔๕๘ หน้า ๔๑๖ และ "พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๔๖๐" ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๔๕ ตอนที่ ๑๑ (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๐ หน้า ๔

เมื่อได้พิจารณาถึงคุณสมบัติของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จะเห็นได้ว่า ในสมัยก่อน เปลี่ยนแปลงการปกครองนั้น ได้ให้สิทธิแก่คนต่างด้าวด้วย ก็คือว่า คนในบังคับสยามนั้น หมายถึงคนสัญชาติไทย รวมทั้งคนต่างด้าวซึ่งอยู่ในพระราชอาณาจักร และอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชกำหนดกฎหมายไทย เมื่อคำนึงว่าโดยหลักทั่วไปการให้สิทธิทางการเมืองมักจะให้เฉพาะพลเมืองของประเทศเท่านั้น ฉะนั้น การที่พระราชบัญญัติดังกล่าวได้ให้สิทธิแก่คนต่างด้าวในประเทศให้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้ใหญ่นั้น และสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่นั้นไค้ด้วย จึงนับว่าเป็นการให้สิทธิเสรีภาพอย่างกว้างขวาง แต่หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองและประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๖ โดยยกเลิกข้อความเดิม และกำหนดให้สิทธิเฉพาะผู้มีสัญชาติไทยเท่านั้น

๓.๓ ระดับท้องถิ่น

การปกครองในระดับท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๔๘๕ ประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนตำบล สุขาภิบาล เทศบาล และองค์การบริหารราชการส่วนจังหวัด โดยได้มีพระราชบัญญัติวางระเบียบไว้เฉพาะเป็นส่วน ๆ ไป จึงจะได้พิจารณาต่อไปตามลำดับ คือ

๓.๓.๑ องค์การบริหารส่วนตำบล

เป็นองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยประกาศกระทรวงมหาดไทยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. ๒๔๘๕ โดยมีสภาตำบล และ

๕ อดุลย์ วรเทพพิทักษ์, การเลือกตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้าน (พระนคร, วิทยานันทมิตรคณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๐) หน้า ๔๕

๑๐ "พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๔๘๕" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๗๔ ตอนที่ ๑๑ หน้า ๒๕๕ ลงวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๐๐, มาตรา ๔๗

๑๑ "พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. ๒๔๘๕" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๗๔ ตอนที่ ๑๑ หน้า ๓๒๐ ลงวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๐๐

คณะกรรมการตำบล เพื่อดำเนินการส่วนตำบลตามพระราชบัญญัตินี้ และได้กำหนดไว้ในมาตรา ๑๑

ว่า คุณสมบัติของผู้สมัครเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาตำบลนั้น ต้องมีสัญชาติไทย

ต่อมาได้มีคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๒๗๕/๒๕๐๔ เรื่องระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล และหมุ่บ้าน (ฉบับที่ ๒) ซึ่งใช้บังคับแก่ตำบลบางแห่งตามที่ทางกระทรวงมหาดไทยได้กำหนดขึ้น โดยเฉพาะ และกำหนดให้ราษฎรผู้ทรงคุณสมบัติเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสภาตำบลหมุ่บ้านละ ๑ คน โดยต้องมีคุณสมบัติ คือ สัญชาติไทย และมีความรู้หนังสือไทยอ่านออกเขียนได้ เว้นแต่ท้องถิ่นที่ไม่อาจจะเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติในข้อนี้ และผู้ว่าราชการจังหวัดอนุญาต

๓.๓.๒ สุขาภิบาล

การจัดระเบียบบริหารระดับท้องถิ่นในรูปปัจจุบันมา ได้แก่ สุขาภิบาล ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๙๕ โดยจัดตั้งขึ้นเป็นแห่ง ๆ ไป และอาจเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลได้ แต่สุขาภิบาลนั้นไม่เหมาะสำหรับปริมณฑล เช่น เทศบาล มีคณะกรรมการสุขาภิบาล ทำหน้าที่ราชการร่วมกับสุขาภิบาล และบริหารกิจการสุขาภิบาล ซึ่งจะประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของทางราชการ และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และโดยการแต่งตั้งส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งเป็นราษฎรที่มีคุณสมบัติเป็นผู้ใหญ่บ้าน ได้ตามกฎหมายลักษณะปกครองท้องถิ่น คือ เป็นชายเจ้าบ้าน และมีสัญชาติไทย ซึ่งราษฎรในเขตสุขาภิบาลนั้น เลือกตั้งมาอีก ๔ คน โดยอนุโลมให้ใช้วิธีการเลือกตั้งอย่างเดียวกันกับการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านตามที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ มาตรา ๗ และ ผู้สมัครเลือกตั้งกรรมการสุขาภิบาลนั้น ต้องมีสัญชาติไทย และบรรลุนิติภาวะแล้ว

๑๒ คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๒๗๕/๒๕๐๔ เรื่อง ระเบียบบริหารราชการส่วนตำบลและหมุ่บ้าน (ฉบับที่ ๒) ลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๐๔ ข้อ ๔

๑๓ "พระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๙๕" ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๖๙ ตอนที่ ๒๓ หน้า ๑๒๖๑ ลงวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๔๙๕

๓๐ ๓๑ ๓๒ เทศบาล

ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๘๖ ได้แบ่งเทศบาลออกเป็น ๓ ประเภท คือ
เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร องค์การของเทศบาลนั้นประกอบด้วย สภาเทศบาลซึ่งมี
สมาชิกที่ราษฎรเลือกตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล และคณะเทศมนตรี
ซึ่งแต่งตั้งมาจากสมาชิกสภาเทศบาล

การจัดเทศบาลได้เริ่มต้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖ โดยได้ให้พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล
พ.ศ. ๒๔๗๖ ขึ้น และได้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งสิ้นรวม ๓ ฉบับ^{๑๔}

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดให้ตั้งกรรมการขึ้นร่าง
พระราชบัญญัติเทศบาล เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓ มีข้อที่น่าสนใจก็คือ ได้บัญญัติว่า คณะเทศมนตรีตามร่าง
พระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่จำกัดว่าเป็นคนชาติใด อันอาจจะเนื่องมาจากเหตุผลว่าในสมัยนั้นคนสัญชาติต่างประเทศ
มีจำนวนไม่มาก และส่วนใหญ่เป็นชาวจีน ซึ่งในขณะนั้นแม้ประเทศจีนจะยังไม่มีความสัมพันธ์ทางพระราชไมตรี
กับประเทศไทยก็ตาม แต่ชาวจีนก็ได้รับผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกับคนไทยทุกประการ ชาวจีนในสมัยนี้ประกอบ
การหาเลี้ยงชีพเป็นปกติ และมีส่วนสร้างความสำเร็จให้แก่ประเทศไทย ฉะนั้น การเปิดโอกาสให้
บุคคลไม่จำกัดสัญชาติเป็นเทศมนตรีได้ จึงไม่ใช่เป็นช่องแผลกและเสียหายสำหรับเหตุการณ์ในสมัยนั้น^{๑๕}
แต่ในสมัยต่อมากฎหมายเทศบาลทุกฉบับก็ได้บัญญัติกำหนดไว้เฉพาะผู้ที่มีสัญชาติไทยเท่านั้น และกำหนดค
งใช้ต่อมาจนถึงปัจจุบัน

^{๑๔} "พระราชบัญญัติจัดเทศบาล พ.ศ. ๒๔๗๖" ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๕๑ หน้า ๘๒
ลงวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๔๗๖, "พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๘๖" ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๖๐
ตอนที่ ๑๒ หน้า ๔๐๐ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๖, "พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๘๖"
ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๗๐ ตอนที่ ๑๔ หน้า ๒๒๒ ลงวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๖

^{๑๕} ชำนาญ ยุบบูรณ์, การรวมอำนาจและการกระจายอำนาจทางปกครองของกฎหมายไทย
พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นายสง ยุบบูรณ์ ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม, ๓๑ มีนาคม
๒๕๐๓, (พระสมกร, โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, กรมการปกครอง, ๒๕๐๓) หน้า ๓๖ - ๓๗

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลขึ้นเป็นครั้งแรกนั้น ได้กำหนดให้ราษฎรไคมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งโดยทางอ้อม คือ ให้ราษฎรเลือกผู้แทนตำบลขึ้นตำบลละ ๑ คน และได้กำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งว่าต้องมีสัญชาติไทยตามกฎหมาย แต่ถ้าบิดาเป็นชาวต่าง้าว จะได้แต่งงานกับมารดาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ตาม ต้องเป็นผู้ที่ไคเรียนหนังสือไทย จนได้ประกาศนียบัตรชั้นมัธยมปีที่ ๓ หรือได้รับราชการประจำการตามพระราชบัญญัติเกณฑ์ทหาร หรือได้รับราชการแผนกอื่น ๆ ในตำแหน่ง ตั้งแต่เสมียนพนักงานขึ้นไป โดยมีเงินเดือนประจำมาแล้วไม่ต่ำกว่าห้าปี แต่ถ้าเป็นบุคคลที่ไคแปลงสัญชาติเป็นไทยแล้ว จะต้องไคอยู่ในราชอาณาจักรไทยมาเป็นเวลาไม่ต่ำกว่าสิบปีด้วย ส่วนผู้จะสมัครรับเลือกตั้งไคนั้น นอกจากจะต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งแล้ว ก็จะต้องมีความรู้และเขียนหนังสือไทยไคอีกด้วย และเมื่อไคมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๔๗๕ ไคมีบทบัญญัติห้ามมิให้บุคคลผู้มีไคมีสัญชาติไทยกระทำการใด ๆ โดยเจตนาจะช่วยเหลือหรือสนับสนุนให้ผู้อื่นไครับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้ที่ละเมิด จะมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และบทบัญญัติห้ามเช่นนี้ไคมีกำหนดไว้ในกฎหมายการเลือกตั้งต่าง ๆ โดยตลอดมา

ต่อมา ในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ ไคประกาศใช้พระราชบัญญัติ การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พ.ศ. ๒๔๘๒ ไว้สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลโดยตรง ซึ่งมีข้อกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเหมือนเช่นเดิม แต่ไคแบ่งระดับความรู้ของผู้สมัครรับเลือกตั้งออกเป็นระดับต่าง ๆ ตามแต่ว่าจะเป็นเทศบาลระดับใด คือ เทศบาลนคร ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องมีความรู้สอบไล่ไคไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมปีที่ ๓ ส่วนเทศบาลเมือง ต้องมีความรู้สอบไล่ไคไม่ต่ำกว่าประถมศึกษาสามัญ และเทศบาลตำบล ต้องมีความรู้และเขียนหนังสือไทยไค

^{๑๖} "พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งผู้แทนตำบลและผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๗๖" ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๕๐ หน้า ๓๕๕ ลงวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๔๗๖ มาตรา ๕

แม้ว่าในระยะต่อมา จะได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม แต่ก็มีได้มีการแก้ไขในเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่อย่างใด จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. ๒๔๘๖ ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๔๘๖ และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมต่าง ๆ คือ

(ก) ได้เพิ่มระดับความรู้ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีสัญชาติไทย แต่มีบิดาเป็นคนต่างด้าว จากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เป็นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

(ข) ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งรับราชการต่าง ๆ จากชั้นเสมียนพนักงานมาเป็นระดับชั้นตรีขึ้นไปในกรณีของเทศบาลนคร และตั้งแต่ระดับชั้นจัตวาขึ้นไปในกรณีของเทศบาลเมือง

(ค) ได้กำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องมีบิดาที่มีสัญชาติไทยอีกด้วย ซึ่งย่อมมีผลเท่ากับไม่ให้ชาวไทยที่มีเชื้อสายจีนไคมีสิทธิเข้าสมัครรับเลือกตั้งไปโดยปริยาย

แต่ว่าในระยะต่อมา ในปี พ.ศ. ๒๕๐๑ ก็ได้มีกฎหมายฉบับใหม่มาแก้ไขและยกเลิกข้อกำหนดที่ให้บิดาของผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องมีบิดามีสัญชาติไทยนี้เสีย

สำหรับในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๑๑ ซึ่งเป็นฉบับใหม่สุด ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง คือ มีสัญชาติไทยตามกฎหมาย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าวก็ดี บุคคลผู้ไคสัญชาติไทยโดยการแปลงชาติก็ดี ต้องมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(๑) สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่หก หรือมัธยมศึกษาปีที่สาม ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือมีความรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่า

(๒) รับหรือเคยรับราชการทหาร ตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

(๓) เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการพลเรือนหรือข้าราชการส่วนท้องถิ่น โดยมีเงินเดือนประจำมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(๔) เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทน สมาชิกพรรคสภา สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล กรรมการสุขาภิบาล กรรมการตำบล กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หรือแพทย์ประจำตำบล

ส่วนบุคคลผู้ได้สัญชาติไทยโดยการแปลงชาติ จะเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งใดต้องมีคุณสมบัติ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังคงได้มีภูมิลำเนาในราชอาณาจักรติดต่อกันนับแต่ได้สัญชาติไทยมาแล้ว ไม่น้อยกว่าสิบปีด้วย

ในค่านผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดา เป็นคนต่างด้าว นั้น จะเป็นผู้สมัครใดต้องมีคุณสมบัติ เป็นผู้สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมปีที่หก หรือมัธยมศึกษาปีที่สาม ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือมีความรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ เทียบเท่า หรือรับรองว่าเทียบได้ไม่ต่ำกว่านั้น และต้องมี คุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ด้วย คือ

- (๑) รับหรือเคยรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร
- (๒) เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการพลเรือน หรือข้าราชการส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่ ขึ้นไป หรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่าชั้นโทขึ้นไป
- (๓) เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิก สภาผู้แทน สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ สมาชิกสภาจังหวัด หรือ สมาชิกสภาเทศบาล

สำหรับบุคคลผู้ได้สัญชาติไทยโดยการแปลงชาติ จะเป็นผู้สมัครใดต้องมีคุณสมบัติตามนี้ แล้วจะต้องได้มีภูมิลำเนาในราชอาณาจักรติดต่อกันนับแต่ได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีเช่นกัน

๓.๓.๘ องค์การบริหารส่วนจังหวัด

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น เป็นองค์การแห่งราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ที่ได้จัดขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ.๒๔๘๘^{๑๓} เพื่อให้ดำเนิน กิจการส่วนจังหวัดให้แยกเป็นส่วนหนึ่งต่างหากจากราชการแผ่นดิน อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของ ราชการบริหารส่วนภูมิภาค และให้ปฏิบัติหน้าที่ในเขตท้องที่ซึ่งอยู่นอกเขตเทศบาลและเขตสุขาภิบาล ทั้งนี้ เพื่อให้ท้องที่ดังกล่าวนี้ได้รับการทะนุบำรุง شأنองเดียวกับเทศบาลและสุขาภิบาล องค์การ

^{๑๓} "พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ.๒๔๘๘" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๗๒ ตอนที่ ๑๑ หน้า ๑๗๖ ลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๘

บริหารส่วนจังหวัดนี้เป็นนิติบุคคล แยกออกเป็นส่วนหนึ่งต่างหากจากราชการบริหารส่วนกลาง มีงบประมาณทรัพย์สินและเจ้าหน้าที่ของตนเอง กับมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการส่วนจังหวัดได้ โดยอิสระ ราชการบริหารส่วนกลางเป็นแต่เพียงควบคุมดูแลเท่านั้น ฉะนั้น จึงเข้าหลักการกระจายอำนาจปกครอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดประกอบด้วยสภาจังหวัดและผู้ว่าราชการจังหวัด สภาจังหวัดประกอบด้วยสมาชิกที่เลือกตั้งขึ้นมาจากอำเภอต่าง ๆ ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด มีจำนวนอย่างน้อย ๒๔ คน แต่ถ้าอำเภอใดมีราษฎรมากก็ให้มีสมาชิกเพิ่มขึ้นอีกได้ ๑ คน ต่อทุก ๆ หนึ่งหมื่นห้าพันคน^{๑๘} สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดนั้น ได้มีพระราชบัญญัติที่กำหนดถึงคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้งไว้ดังนี้ คือ ในพระราชบัญญัติจักระเบียบเทศบาล พ.ศ.๒๔๗๒ ได้กำหนดให้มีสภาจังหวัดซึ่งประกอบด้วยสมาชิกซึ่งเลือกตั้งมาโดยราษฎรในจังหวัดนั้น ๆ เพื่อให้คำแนะนำปรึกษาแก่ราชการบริหารส่วนจังหวัด และกำหนดคุณสมบัติของผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิกสภาจังหวัดได้ คือ

(ก) มีความรู้ทางหนังสือไทยอ่านออกเขียนได้

(ข) มีคุณสมบัติตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร^{๒๐}

^{๑๘} สัก กอแสงเรือง, เรื่องเคิม, หน้า ๕๕

^{๑๙} "พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๔๕๕"
ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๗๔ ตอนที่ ๑๑ หน้า ๓๐๗ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๐๐

^{๒๐} หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ ๘๑/๒๑๐๘ ลงวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๔๗๗

ต่อมา พ.ศ.๒๔๘๑ ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาจังหวัด พ.ศ.๒๔๘๑^{๒๑} ขึ้นแทน และกำหนดให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดให้เป็นไปตามกฎหมาย ว่าด้วยการเลือกตั้งสภาจังหวัด อันได้แก่ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด พ.ศ.๒๔๘๒^{๒๒} และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๔๘๕^{๒๓} และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๔๘๘^{๒๔} รวม ๓ ฉบับ

จากการศึกษาในพระราชบัญญัติเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดทั้งหมดนั้น ปรากฏว่าได้มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งมีสัญชาติไทยแต่มีบิดาเป็นคนต่างด้าว และผู้ที่ได้สัญชาติไทยโดยการแปลงชาตินั้น ในลักษณะเดียวกันกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลซึ่งได้กล่าวมาข้างต้น แท้ที่นีสั่งเกต ก็คือว่า ในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๔๘๘ ซึ่งเป็นฉบับหลังสุดนั้น ยังได้กำหนดไว้ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดต้องมีบิดา เป็นสัญชาติไทยอยู่ด้วยตลอดมา โดยมีได้มีการยกเลิกอย่างใด

๒๑

"พระราชบัญญัติสภาจังหวัด พ.ศ.๒๔๘๑" ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๕๖ ตอนที่ ๒ หน้า ๑๘๗ ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๔๘๑

๒๒

"พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด พ.ศ.๒๔๘๒" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๕๖ ตอนที่ ๕๖ หน้า ๑๖๐๔ ลงวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๔๘๒

๒๓

"พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๔๘๕" ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๕๘ ตอนที่ ๓๒ หน้า ๑๐๔๑ ลงวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๔๘๕

๒๔

"พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๔๘๘" ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๗๒ ตอนที่ ๑๑ หน้า ๒๐๐ ลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๘

๓.๔ ระคับประเทศ

๓.๔.๑ สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา

สำหรับการใช้สิทธิทางการเมืองการปกครองของประชาชนในระดับประเทศ ก็ได้แก่ การใช้สิทธิเลือกตั้ง และสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมีสิทธิที่จะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น รัฐสภาเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นสถาบันของผู้ที่เป็นตัวแทนของราษฎรผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย อันเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ สำหรับประเทศไทยนั้น สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ได้มีการเปลี่ยนแปลงตลอดมานับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.๒๔๗๕ จนถึงปัจจุบันนี้^{๒๕}

โดยที่สิทธิในการเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนี้เป็นสิทธิทางการเมืองซึ่งมีความสำคัญยิ่ง ดังนั้น จึงได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญ อันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศโดยตลอดมาทุกฉบับ ในเรื่องคุณสมบัติที่สำคัญของผู้มีสิทธิ เพื่อเป็นการคุ้มครองมิให้มีการแก้ไขให้เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้โดยง่าย ส่วนคุณสมบัติอื่น ๆ ที่เป็นรายละเอียดได้มีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนไว้โดยเฉพาะ เพื่อให้สามารถจะเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ตามความเหมาะสมของสภาการของบ้านเมือง ซึ่งได้มีการประกาศใช้มารวมทั้งสิ้น ๑๑ ฉบับ คือ พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ.๒๔๗๕, พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ.๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๔๗๖, พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ.๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๔๗๖ (ฉบับที่ ๒), พระราชบัญญัติเลือกตั้ง พ.ศ.๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๔๗๖ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๔๗๕, พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๔๘๐, พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ.๒๔๘๔, พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๔๘๕, พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ.๒๔๘๕, พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๔๘๕, พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๐๐, และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ.๒๕๑๑^{๒๖} อันเป็นกฎหมายการเลือกตั้งฉบับหลังสุด

^{๒๕} โปรดดูรายละเอียดใน กรมพล ทองธรรมชาติ, รัฐสภาในระบบการปกครองของไทย (พรสมกร, โรงพิมพ์ของสมาคมสังคมนศาสตร์แห่งประเทศไทย พ.ศ.๒๕๑๔)

^{๒๖} "พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ.๒๕๑๑" ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๘๖ ตอนที่ ๑๐๓ (ฉบับพิเศษ) หน้า ๑ ลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๑

ในพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งยังไม่มีความหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งขึ้นโดยเฉพะานั้น ได้กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนเป็น ๒ ประเภท โดยให้สมาชิกประเภทที่ ๑ ได้มาจากการเลือกตั้งของราษฎรในแต่ละจังหวัด ซึ่งทั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้ง จะต้องเป็นสัญชาติไทยตามกฎหมาย

ต่อมาในพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ และได้กำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้งไว้โดยละเอียด โดยมีเงื่อนไขคุณสมบัติต่าง ๆ ในลักษณะที่คล้ายคลึงกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทั้งนี้ เนื่องจากว่า พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ได้เป็นหลักสำคัญในการใช้ตรากฎหมายการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล และสมาชิกสภาจังหวัด โดยตลอดมา

จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๙๔ เมื่อได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๙๔ ขึ้น ก็ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในเงื่อนไขเกี่ยวกับที่ได้กล่าวมาแล้วในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล

สำหรับในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับหลังสุดนั้น ได้กำหนดเรื่องการเลือกตั้งไว้ในแนวเดียวกับรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ โดยได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๕ และมาตรา ๔๘ ว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งมีค่าเป็นกนต่างค่า และผู้ใดสัญชาติไทย โดยการแปลงชาติ จะต้องมีความสัมพันธ์ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนอิกด้วย ซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ. ๒๕๑๑ และได้มีการกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ในมาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๘ คือ

(๑) สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมปีที่หก หรือมัธยมศึกษาปีที่สาม ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือมีความรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่า

(๒) รับหรือเคยรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

(๓) เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการ หรือข้าราชการส่วนท้องถิ่น โดยมีเงินเดือนประจำมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(๔) เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนสมาชิกพุทธสภา สมาชิกวางรัฐธรรมนูญ สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล กรรมการสุขาภิบาล กรรมการตำบล กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หรือแพทย์ประจำตำบล

ส่วนผู้ที่ไ้สัญชาติไทยโดยการแปลงชาติ จะเป็นผู้เลือกตั้งได้ นอกจากจะต้องมีคุณสมบัติ
ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังต้องไ้มีภูมิลำเนาในราชอาณาจักรติดต่อกันนับแต่ไ้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อย
กว่าสี่ปีอีกด้วย

สำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีค่าเป็นกนต่างค่า จะเป็นผู้สมัครไ้ต้องมีคุณสมบัติสอบไล่ไ้
ไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษา หรือชั้นศึกษาปีที่สาม ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือมีความรู้
ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่า หรือรับรองว่าเทียบไ้ไม่ต่ำกว่านี้ และต้องไ้มีคุณสมบัติอย่างหนึ่ง
อย่างใดดังต่อไปนี้ด้วย คือ

- (๑) รับหรือเคยรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการทหาร
- (๒) เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการ หรือข้าราชการส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่ชั้นโทหรือเทียบ
ไ้ไม่ต่ำกว่าชั้นโทขึ้นไป
- (๓) เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทน

สมาชิกพรรคสภา สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาารัฐธรรมนูญ สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล
บุคคลที่ไ้สัญชาติไทยโดยการแปลงชาติ ก็จะต้องไ้มีภูมิลำเนาในราชอาณาจักรติดต่อกันนับแต่
ไ้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าสี่ปีด้วย

นอกจากนี้ ไ้กำหนดห้ามกนต่างค่า เข้าเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งและโ้โ้ที่จะไ้รับคือ ห้าม
ผู้ที่มีไ้สัญชาติไทยเข้ากระทำการใดเพื่อประโยชน์แห่งการเลือกตั้ง โดยประการที่เป็นการหรือโ้โ้แก่
ผู้สมัคร และห้ามมิให้เขามีสวนช่วยเหลือในการเลือกตั้งด้วยประการใด ๆ ทั้งสิ้น เว้นแต่ว่า การกระทำ
นั้น เป็นการช่วยเหลือราชการ หรือเป็นการประกอบอาชีพตามปกติโดยสุจริตของผู้ผู้นั้นอยู่แล้ว ผู้ที่ฝ่าฝืน
จะต้องระวางโ้โ้จำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้รัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงมหาดไทยสั่ง เนรเทศออกจากประเทศไทยด้วย

ในคานวุฒิสภาซึ่ง เป็นสภาสูงนั้น ไ้มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นวุฒิสภาแตกต่างไปจาก
สภาผู้แทนราษฎร เป็นคุณสมบัติเฉพาะบุคคลบางตำแหน่ง บางอาชีพ บางเชื้อชาติ และไม่เป็นการทั่วไป
โดยไ้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญทุกฉบับ ดังเช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ ไ้บัญญัติว่า
วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์แต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิในวิชาการหรือกิจการต่าง ๆ อันจะยัง

ประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดิน มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด และมีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์^{๒๓)} ฉะนั้น ในการ เป็นสมาชิกวุฒิสภาชาวพื้นที่มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด ย่อมมีสิทธิได้รับการแต่งตั้ง เช่นเดียวกับคนไทยอื่น ๆ

๓.๕.๓ การจัดตั้งพรรคการเมือง

พรรคการเมือง เป็นการรวมกลุ่มของบุคคลซึ่งมีวัตถุประสงค์ในทางการเมืองที่จะเป็นรัฐบาลของประเทศ ระบบพรรคการเมืองในประเทศประชาธิปไตยนั้น หมายถึง ระบบซึ่งกลุ่มชนจำนวนมากที่บรรลุนิติภาวะ มีสิทธิที่จะออกเสียงเลือกตั้ง มีเสรีภาพในการเข้าสมาคม และแสดงออกซึ่งความเป็นและมติต่าง ๆ ตามการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ^{๒๔)} ดังนั้น จึงถือได้ว่าการจัดตั้งพรรคการเมืองเป็นสิทธิทางการเมืองอย่างหนึ่ง

สำหรับประเทศไทย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ใต้ทรงทดลองจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นเป็นครั้งแรกในนครคูสีตธานี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๑^{๒๕)} และในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๘๕ ได้บัญญัติให้ประชาชนมีเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นเป็นครั้งแรกต่อมาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๙๖ ได้บัญญัติให้ประชาชนมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นพรรคการเมือง เพื่อดำเนินการกิจการในทางการเมืองโดยวิถีทางประชาธิปไตย และไม่ขัดต่อระบอบการปกครองตามรัฐธรรมนูญนี้ สำหรับในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ ก็ได้บัญญัติไว้เช่นเดียวกัน โดยกำหนดว่า บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการรวมกันเป็นพรรคการเมือง เพื่อดำเนินการกิจการในทางการเมืองโดยวิถีทางประชาธิปไตยและไม่ขัดต่อระบอบการปกครองตามรัฐธรรมนูญนี้

^{๒๓)} "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๑" ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๘๕ ตอนพิเศษ หน้า ๑ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๑๑, มาตรา ๗๘

^{๒๔)} ชูวงศ์ ฉายาบุตร, หลักพรรคการเมือง, (พระนคร, โรงพิมพ์จำลองศิลป์, ๒๕๑๑) หน้า ๒๐

^{๒๕)} ชัยจักษณ์ มุขพัฒน์, การเมืองและพรรคการเมืองไทย, (พระนคร, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๘) หน้า ๗๘

การจัดตั้งและการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองย่อมเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งได้มีขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๘ โดยได้ประกาศในพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๘๘^{๓๐} เพื่อให้การจัดตั้งพรรคการเมือง เป็นไปอย่างมีระเบียบเรียบร้อย และให้ความมั่นใจแก่ผู้ที่สนใจเสรีภาพ ในการตั้งพรรคการเมืองด้วย โดยมีให้ตองหวาดเกรงว่าจะได้มีการนำกฎหมาย ว่าด้วยสมาคมมาใช้บังคับแก่พรรคการเมือง พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้มีผู้ตีไว้ในมาตรา ๖ และในมาตรา ๑๖ ว่า สมาชิกของพรรคการเมืองต้องมีสัญชาติไทย และถ้าหากว่าบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยผู้ใดให้ เงินหรือทรัพย์สินแก่พรรคการเมืองก็ถือว่า สมักเขาเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองก็มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ และให้ศาลสั่งให้ริบเงินหรือทรัพย์สินนั้นด้วย

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ได้ประกาศในพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๑๑^{๓๑} ขึ้นแทน โดยได้มีผู้ตีไว้ในมาตรา ๗ มีความว่า ผู้ซึ่งมีสัญชาติไทย ไม่เป็นผู้แสดงความผิดในระบอบการปกครองอื่น ซึ่งเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย และมีความประสงค์ที่จะดำเนินกิจการในทางการเมือง อาจรวมกันเป็นคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมือง โดยการออกหนังสือเชิญชวนผู้อื่นซึ่งมีคุณสมบัติหรือไม่ลักษณะต้องห้ามดังกล่าวเขาเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของตนนั้น ย่อมตั้งพรรคการเมืองได้โดยจดทะเบียนพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนที่กระทรวงมหาดไทย และในมาตรา ๒๓ ได้ห้ามมิให้พรรคการเมืองรับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดจาก

- (๑) บุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทย
- (๒) นิติบุคคลตามกฎหมายต่างประเทศที่มาประกอบธุรกิจ หรือจดทะเบียนสาขาอยู่ในประเทศไทย

ในประเทศไทย

^{๓๐} "พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๘๘" ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๗๒ ตอนที่ ๗๗ (ฉบับพิเศษ) หน้า ๑ ลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๔๘๘

^{๓๑} "พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๑๑" ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๘๕ ตอนที่ ๕๘ หน้า ๗๓๑ ลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๑

(๓) นิติบุคคลที่จดทะเบียนในประเทศไทย ซึ่งมีบุคคลต่างดาวหรือทุน หรือจำนวนผู้ถือหุ้น เกินกว่าร้อยละสิบห้า แต่ถ้านิติบุคคลนั้นมีทุนหรือจำนวนผู้ถือหุ้น เกินกว่าร้อยละสิบห้า แต่ไม่เกินร้อยละสิบห้า ก็ต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนก่อนเป็นคราว ๆ ไป

(๔) นิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ดำเนินกิจการ เพื่อประโยชน์ของบุคคลต่างดาว ส่วนมาตรา ๒๔ ไททานมีให้พรรคการเมืองได้รับบุคคลต่างดาว เขาเป็นสมาชิก หรือดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมือง หรือยอมให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อประโยชน์ของพรรคการเมือง และมาตรา ๒๕ ไททานมีให้บุคคลต่างดาว เขาเป็นสมาชิก หรือดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมือง หรือกระทำการอย่างหนึ่งร่วมในการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง และได้กำหนดว่าบุคคลต่างดาวผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากนี้ ได้กำหนดโทษพรรคการเมืองที่กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนการฝ่าฝืนมาตรา ๒๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท

จะเห็นได้ว่าการจัดตั้งพรรคการเมือง หรือเข้ามีส่วนร่วมในพรรคการเมืองนั้นมิได้มีการจำกัดบรรดาญาติสัญชาติไทยแต่มีเชื้อสายอื่น ๆ ไร้เลย นับเป็นการเปิดโอกาสให้ชาวไทยที่มีเชื้อสายจีนได้เข้ามีส่วนร่วมในกิจการทางการเมืองได้โดยเปิดเผย เพื่อให้ได้สนับสนุนคณะบุคคลที่มีความนิยม หรือแนวนโยบายที่เห็นชอบด้วย ซึ่งจะทำได้ก็ด้วยความสนใจของแต่ละประโยชน์ของประชาชนและของประเทศชาติมากขึ้น เป็นการฝึกให้มีความจงรักภักดีต่อประเทศ และทำให้ผสมกลมกลืนมากขึ้นได้ แต่สำหรับชาวต่างดาวนั้นโดยที่เป็นผู้ที่ไม่ได้สิทธิทางการเมืองอยู่แล้ว ย่อมไม่ควรจะเข้ามายุ่งเกี่ยวกับพรรคการเมือง เพราะอาจเข้าใจอิทธิพลครอบงำทั้งในทางตรงและทางอ้อมได้ อันจะเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ จึงได้บัญญัติห้ามเอาไว้ พร้อมทั้งได้กำหนดโทษไว้เป็นการป้องกันด้วย อย่างไรก็ตามได้มีผู้แสดงความวิตกว่าในทางปฏิบัติกันก็จะไม่ได้ผล เพราะไม่มีหลักฐานปรากฏโดยแน่ชัดให้จับกุมได้ จึงสมควรให้รัฐบาลเข้าตรวจสอบได้ แต่ก็มีผู้กล่าวว่าจะทำให้รัฐบาลดูหมิ่นพรรคการเมืองไป ดังนั้น กรณีเช่นนี้จึงเป็นเรื่องที่น่าจะได้มีการพิจารณากันต่อไป ^{๓๒}

^{๓๒} ใหญ่ สวัสดิ์ชาติ, "เล่าให้ฟัง" บทพำโน หนังสือพิมพ์รายวันประชาธิปไตย ฉบับที่ ๒๒๓๘๘ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔

๓.๕ ข้อพิจารณาในความสัมพันธ์ต่าง ๆ

จากการศึกษาพิจารณาถึงการได้รับสิทธิทางการเมืองการปกครองของชาวจีน และชาวไทยเชื้อสายจีน ทางด้านการได้รับสิทธิเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ ทั้งในระดับภูมิภาค ระดับท้องถิ่นและระดับประเทศนั้น จะเห็นได้ว่า ในระยะแรกคือในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ซึ่งยังมิได้มีการเลือกตั้งตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย องค์พระมหากษัตริย์ของไทยได้ทรงแต่งตั้งชาวจีนต่างดาวที่ประกอบคุณงามความดีให้แก่ประเทศ เขาช่วยปกครองดูแลบ้าน เมืองบางแห่ง และในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. ๑๑๒ และ พ.ศ. ๒๔๕๗ ได้กำหนดให้ราษฎรเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านของตนขึ้นเองนั้น ก็ได้มีบทบัญญัติให้ราษฎรในบังคับสยามอันหมายถึงคนพื้นสัญชาติไทย รวมทั้งคนต่างดาวที่อยู่ใต้อาณาจักรสยาม และอยู่ใต้อำนาจพระราชกำหนดกฎหมายไทย ซึ่งย่อมรวมถึงชาวจีนด้วย ให้ได้รับสิทธิดังกล่าว เช่นเดียวกับชาวไทยทั่วไป แม้ในระยะต่อมา เมื่อได้มีการพิจารณากราบบังคมทูลพระราชบัญญัติเทศบาล เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓ นั้น ก็ได้พิจารณาให้ชาวต่างดาวไม่จำกัดว่าเป็นคนชาติใดเป็นเทศมนตรีได้ด้วย แต่เมื่อประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. ๒๔๗๖ ได้กำหนดให้ผู้มีสัญชาติไทยเท่านั้น และนับแต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครอง พร้อมทั้งได้มีพระราชบัญญัติการเลือกตั้งฉบับแรกและฉบับต่อ ๆ มาทุกฉบับ ได้มีการกำหนดให้สิทธิการเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้งเฉพาะผู้มีสัญชาติไทยเท่านั้นตามหลักการของทุกประเทศ แต่สำหรับบุคคลผู้มีสัญชาติไทยที่มีบิดาเป็นคนต่างดาวหรือผู้ใดสัญชาติไทยโดยการแปลงชาตินั้น นอกจากจะต้องมีคุณสมบัติตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายเลือกตั้งแต่ละฉบับอีกด้วย ซึ่งจะแบ่งแยกพิจารณาออกได้ดังนี้ คือ

๓.๕.๑ สัญชาติ

การกำหนดคุณสมบัติในข้อนี้เป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง เพราะการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรหรือผู้แทนอื่น ๆ ในทางการเมือง การปกครอง นั้น เป็นกิจกรรมภายในของแต่ละประเทศ จึงควรที่ผู้ที่จะมีสิทธิต้องเป็นพลเมืองของประเทศนั้น ในทางระเทศต่างประเทศเขามาเกี่ยวข้องกับควย เพราะไม่มีส่วนได้เสียกับความเป็ไปของประเทศอื่น^{๓๓} และอาจจะถือโอกาสเข้าสร้างอิทธิพลในทางการเมือง

^{๓๓} เชิด คงกากุล, กฎหมายการเลือกตั้ง, (พระนคร, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๖.

เมืองขึ้นได้ ซึ่งย่อมจะเป็นภัยต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

นักวิชาการทางกฎหมายท่านหนึ่งได้กล่าวว่า ในค่านิยมที่คนไทยแค่มิคาเป็นคนต่างกว่านั้น ถ้าจะตีหลักเสมอภาค (Equality) ตามระบอบการปกครองประชาธิปไตยอย่างเคร่งครัด ก็ไม่ควรจะจำกัดสิทธิในการเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้งของบุคคลเหล่านี้ เพราะเป็นผู้ที่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายอยู่แล้ว และการที่จะถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่สมควรหรือไม่สมควร ก็อยู่ที่พระราชบัญญัติสัญชาติเป็นสำคัญว่า จะให้สัญชาติไทยแก่บุคคลเหล่านี้หรือไม่ ซึ่งเมื่อได้ให้สัญชาติไทยแก่บุคคลเหล่านี้แล้ว ก็ควรจะให้มีสิทธิต่าง ๆ และสิทธิเลือกตั้งโดยเท่าเทียมกับคนไทยอื่น ๆ แต่ที่ไม่มีหลักประชาธิปไตยของประเทศใดที่ไม่จำกัด ทั้งนี้เพราะถ้าไม่มีการจำกัดแล้ว ก็จะมีผลเป็นการทำลายประชาธิปไตยนั้นเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิทธิเลือกตั้ง เป็นสิทธิที่สำคัญยิ่งกว่าสิทธิอื่น ๆ เพราะเป็นการตัดสินใจว่าผู้ใดควรจะไปปฏิบัติหน้าที่ในรัฐสภาแทนประชาชน ดังนั้น สำหรับผู้ที่มีคาเป็นคนต่างกว่า จึงต้องระมัดระวังไว้มาก และควรจะได้มีการปฏิบัติเพื่อให้ได้คุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ เพื่อจะได้มีสิทธิตามต้องการ

๓.๕.๒ การศึกษา

ในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้งให้บุคคลที่มีสัญชาติไทยซึ่งมิคาเป็นคนต่างกว่า จะเป็นผู้เลือกตั้งหรือสมัครรับเลือกตั้งได้ จะต้องได้รับการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการในระดับหนึ่ง หรือมีความรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ เทียบเท่า ซึ่งเป็นระดับที่สูงกว่าบุคคลที่มีสัญชาติไทยทั่วไป โดยในระยะแรกได้กำหนดไว้เพียงชั้นมัธยมปีที่สาม แต่ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๙๖ ก็ได้แก้ไขเพิ่มเติมเป็นชั้นมัธยมปีที่หก แต่สำหรับบุคคลที่มีสัญชาติไทยโดยทั่วไปมิได้มีการกำหนดระดับความรู้สำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้แต่อย่างใด และกำหนดระดับความรู้สำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งไว้เพียงชั้นประถมศึกษาปีที่เท่านี้ การกำหนดเช่นนี้ก็เพื่อสร้างให้บุคคลผู้นั้นได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ของบ้านเมืองได้พอสมควร ฉะนั้น เมื่อเขาพากเพียรจนสอบชั้นมัธยมปีที่หกได้ก็ควรให้เขามีสิทธิเลือกตั้งได้ แต่สำหรับการสมัครรับเลือกตั้งนั้น เป็นการเข้าทำหน้าที่ในทางการเมืองแทนประชาชนจำนวนมาก จึงได้มีการกำหนดคุณสมบัติเพิ่มเติมนอกเหนือไปจากการศึกษาอีก

๓๘ หยุด แสงอุทัย, ประมวลกฎหมายเลือกตั้ง, (พระนคร, โอเคียนสโตร์, ๒๔๙๕) หน้า ๑๒๗

๓๙ "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๑" มาตรา ๑๘

การกำหนดให้บุคคลที่มีสัญชาติไทยแต่มีบิดาเป็นคนต่างด้าว ต้องได้รับการศึกษาถึง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่หกนั้น นอกจากจะทำให้เขาได้มีสิทธิเลือกตั้งแล้ว ยังมีผลอย่างยิ่งในการทำให้
เป็นผู้ที่ไ้มีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมค่านิยมต่าง ๆ ของไทย และได้มีความใกล้ชิดคลุกคลี
กับคนไทย ย่อมจะทำให้ชาวไทยที่มีเชื้อสายจีนหรือเชื้อสายอื่น ๆ ไ้ผสมกลมกลืนเป็นไทยง่ายขึ้น

๓.๕.๓ การรับราชการทหาร

ตามกฎหมายการเลือกตั้งได้กำหนดไว้ว่า รับหรือเคยรับราชการทหารนั้น
ต้อง เป็นการรับหรือเคยรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารโดยเฉพาะ
และไม่หมายรวมถึงการฝึกวิชาทหารในกรมการรักษาดินแดน^{๓๖} ซึ่งตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ
ของไทยทุกฉบับก็ได้บัญญัติถึงหน้าที่ของชนชาวไทยว่า บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ และรับราชการ
ทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ^{๓๗} อันได้แก่ พระราชบัญญัติรับราชการทหารทุกฉบับ และฉบับ พ.ศ.
๒๔๘๗^{๓๘} ได้บัญญัติไว้ว่า

(มาตรา ๗ ชายที่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายมีหน้าที่รับราชการทหารด้วย
ตนเองทุกคน"

ทั้งนี้ เพราะการรับราชการทหารเป็นการรับใช้ชาติ ในฐานะที่เป็นพลเมืองของ
ประเทศ จึงควรจะได้รับสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมายโดยเท่าเทียมกัน ในเมื่อได้ทำหน้าที่รับใช้
ประเทศชาติมาแล้ว

^{๓๖} หยุค แสงอุทัย, เรื่องเกิ, หน้า ๕๘

^{๓๗} "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๑๑" มาตรา ๕๕ - ๕๖

^{๓๘} "พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.๒๔๘๗" ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๗๑
ตอนที่ ๑๓ หน้า ๑๕๕ ลงวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๗

๓.๕.๔ การเป็นข้าราชการ

หมายถึงว่า เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการ หรือข้าราชการส่วนท้องถิ่น โดยมีเงินเดือนประจำมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี หรือเป็นหรือเคยเป็นข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทน สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล กรรมการสุขาภิบาล กรรมการตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หรือแพทย์ประจำตำบล ซึ่งบุคคลผู้มีสัญชาติไทยแต่มีบิดาเป็นคนต่างด้าว ถ้ามีคุณสมบัติดังกล่าวนี้เพียงประการเดียวเท่านั้น ก็มีสิทธิเป็นผู้เลือกตั้งได้ แต่ถ้ามิใช่เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง นอกจากจะต้องสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมปีที่หกแล้ว ก็จะต้องเป็นหรือเคยเป็นข้าราชการหรือข้าราชการส่วนท้องถิ่นตั้งแต่อายุสิบห้าขึ้นไปหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่าสิบห้าขึ้นไป ทั้งนี้ คำนึงเหตุผลว่า การรับราชการนั้นเป็นการรับใช้ประเทศทางหนึ่ง ซึ่งเมื่อได้รับราชการมาครบห้าปีแล้ว ก็ควรจะถือว่า เป็นผู้ที่มีความเลื่อมใส และมีความเข้าใจ ต่อการปกครองต่อประเทศไทยเพียงพอที่จะให้มีสิทธิมีส่วนในการ เมืองของประเทศ แต่สำหรับผู้ที่มิใช่สมัครรับเลือกตั้งก็ควรจะไ้ปฏิบัติราชการในระดับสูงพอควรซึ่งแสดงให้เห็นว่า เป็นผู้ที่ได้สร้างคุณประโยชน์ให้แก่ทางราชการมาเป็นที่น่าเชื่อถือได้ว่า จะสามารถเข้าเป็นตัวแทนให้แก่ประชาชนได้คือพอ

๓.๕.๕ การมีภูมิลำเนา

สำหรับบุคคลที่ไ้สัญชาติไทยโดยการแปลงชาติ จะเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้งไ้ นั้น นอกจากจะต้องมีคุณสมบัติตามที่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยที่มีบิดาเป็นคนต่างด้าวต้องมีแล้ว ยังจะต้องไ้มีภูมิลำเนาในราชอาณาจักรที่พำนักนั้นนับแต่ไ้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปี ซึ่งเมื่อรวมกับการไ้มีภูมิลำเนาไ้ก่อนที่จะขอแปลงชาติไ้ จะเป็นสิบห้าปี ทั้งนี้ เพื่อแสดงว่าไ้มีความจงรักภักดีกับประเทศไทย มีไ้ฝังใจไ้ในประเทศอื่น มีความเข้าใจ ต่อกิจการบ้านเมืองของไทยเพียงพอ และมีความเป็นไทยสมบูรณ์มากขึ้น

จากที่พิจารณาโดยตลอดจะเห็นไ้ว่า ในกฎหมายเลือกตั้งทั้งหมดไ้บัญญัติถึงคุณสมบัติของบุคคลที่มีสัญชาติไทย แต่มีบิดาเป็นคนต่างด้าว ที่จะเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้งไ้ไว้อย่างสลับซับซ้อนและมีเงื่อนไขหลายชั้น จนบุคคลที่ไปส่วนมากไม่อาจจะเข้าใจไ้โดยง่าย

ดังนั้น จึงทำให้บุคคลเหล่านี้จำนวนไม่น้อยไม่สนใจ และละทิ้งสิทธิของตนเสียแม้จะมีคุณสมบัติอยู่แล้วก็ตาม เพราะความมุ่งยากในการจะถ่วงน้ำหนักฐานไปแสดงว่าตนมีสิทธิต่อทางราชการ อาทิ ถองน้ำหนักฐานการศึกษาหรือใบสำคัญแสดงการรับราชการทหาร ฯลฯ ไปขอเพิ่มคุณสมบัติในทะเบียนบ้านของตนถึงจะมีสิทธิใด^{๓๙} นอกจากนี้เงื่อนไขของคุณสมบัติบางประการก็มีข้อจำกัดอยู่ในตัวเอง ดังเช่น การรับราชการทหารนั้น แม้จะเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่เป็นชาย แต่ก็มีใ้หมายความว่า จะได้เข้ารับราชการทหารทุกคน เพราะตามกฎหมายรับราชการทหารได้มีข้อยกเว้นบุคคลที่ไม่ต้องรับราชการไว้ดังนี้ ได้แก่ บุคคลที่มีร่างกายทุพพลภาพ หรือมีขนาดรอบตัววัดได้ไม่ถึง เจ็ดสิบหก เซนติเมตร และขนาดสูงไม่ถึงหนึ่ง เมตรสี่สิบหก เซนติเมตร หรือผู้ที่จับได้สลากส์ดำ ซึ่งจะไม่ถูกตรวจเลือกเข้ากองประจำการ^{๔๐} ก็ย่อมจะมีใครรับหรือเคยรับราชการทหาร ตามที่กฎหมายเลือกตั้งได้กำหนดไว้ ทำให้ขาดคุณสมบัติข้อนี้ไป ทั้งนี้ คนนี้คนหนึ่งซึ่งพบเห็นหนึ่งกล่าวว่า เป็นการจำกัดสิทธิทางการเมืองโดยไม่เป็นธรรม^{๔๑} ดังนั้น จึงได้เสนอแก้ไขพระราชบัญญัติการเลือกตั้งใหม่ ให้มีสิทธิเท่าเทียมกัน เพื่อสร้างความสามัคคีในชาติ และป้องกันภัยจากภายนอกประเทศด้วย แต่ทางรัฐบาลไม่เห็นด้วยและระงับไป^{๔๒} นอกจากนี้ก็เห็นว่าพิจารณาว่า บรรดาหญิงไทยที่มีค่าเป็นคนต่างด้าว และไม่มีหน้าที่รับราชการทหารตามกฎหมายอยู่แล้ว ย่อมจะขาดคุณสมบัติข้อนี้ไปโดยปริยายเอง ซึ่งเป็นข้อที่ น่าพิจารณา เช่นกัน

^{๓๙} จากการสอบถามนิสิตนักศึกษาที่มีค่าเป็นคนต่างด้าวในมหาวิทยาลัย ปรากฏว่าส่วนใหญ่ไม่ทราบกฎเกณฑ์รายละเอียดของเรื่องนี้

^{๔๐} โปรดดูรายละเอียดใน "กฎกระทรวงกลาโหมและมหาดไทย (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๔๙๗" ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร ๒๔๙๗, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๗๑ ตอนที่ ๒๕ หน้า ๒๐๖ ถึงวันที่ ๑๓ เมษายน ๒๔๙๗

^{๔๑} ม.ร.ว. กิติกฤตย์ ปราโมช, "กิติกฤตย์" หนังสือพิมพ์สยามรัฐรายวัน ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๖๖๓๒ วันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๔๙๑ หน้า ๕

^{๔๒} หนังสือพิมพ์รายวันชาวไทย ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๒๕๕๔ วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๔๙๔ ขาว

ข้อกำหนดต่อมาได้แก่ การบัญญัติไว้ว่าจะต้องเป็นหรือเคยเป็นข้าราชการ หรือ
 ข้าราชการส่วนท้องถิ่น โดยมีเงินเดือนประจำมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีจึงจะมีสิทธิเลือกตั้งได้
 และถ้าจะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งก็จะต้องได้เป็นถึงชั้นโท หรือเทียบเท่าได้ไม่ต่ำกว่าชั้นโท
 ขึ้นไป ข้อกำหนดนี้เพื่อสร้างความเลื่อมใสและความเข้าใจต่อการบ้านการเมืองของไทยให้
 แก่บุคคลเหล่านี้เสียก่อน แต่เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏจะเห็นได้ว่า โอกาสที่บุคคล
 แต่ละคนจะได้เข้ารับราชการในหน่วยราชการใดก็ตามมีอยู่น้อยมาก ทั้งนี้ เพราะมีตำแหน่ง
 ราชการน้อยกว่าผู้สมัครสอบคัดเลือกเข้ารับราชการ นอกจากนี้กระบวนการดำเนินการสอบ
 คัดเลือกเข้ารับราชการนั้นก็มีความยุ่งยากตามระบบราชการทั่วไป ผู้มีสัญชาติไทยที่มีบิดา เป็น
 คนต่างศาตร์จึงนิยมไปประกอบอาชีพอื่น ๆ แทน ดังนั้น จึงขาคคุณสมบัติข้อนี้ไป สำหรับการเป็น
 หรือเคยเป็นข้าราชการการเมืองนั้นก็มิได้มีลักษณะทำนองเดียวกับผู้ที่มีสัญชาติไทยแต่มีบิดา เป็นคน
 ต่างศาตร์จะขาคคุณสมบัตินี้ด้วยเป็นส่วนใหญ่

นักวิชาการชาวตะวันตกได้กล่าวว่า เป็นที่น่าสังเกตุว่า เมื่อได้เปลี่ยนแปลงการ
 ปกครองใน พ.ศ. ๒๔๘๕ และได้ตราพระราชบัญญัติเลือกตั้งผู้แทน ฯ ซึ่งได้บัญญัติถึงคุณสมบัตินี้
 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งอย่างเข้มงวด ทำให้ลูกหลานจีนส่วนใหญ่ไม่มีสิทธิเลือกตั้ง แต่ก็ไม่มีใครสนใจ
 เรียกรอง ทั้งนี้ อาจเพราะพวกเขาจีนต่างมุ่งสนใจการเมืองในประเทศจีนเอง และการประกอบ
 ธุรกิจการค้ามากกว่า ^{๘๓} และการที่รัฐบาลไทยไม่ให้สิทธิทางการเมืองแก่ชาวจีนนั้น มักจะอ้าง
 เหตุผลด้านความปลอดภัยของประเทศเป็นสำคัญ เนื่องจากชาวจีนนั้นมีความผูกพันต่าง ๆ
 กับประเทศจีนอยู่มาก ซึ่งอาจจะง่ายต่อการตกเป็นเครื่องมือในทางการเมืองของจีนคอมมิวนิสต์
 ได้มากกว่าชนส่วนน้อยอื่น ๆ ที่มีอยู่ในประเทศไทย นอกจากนี้ก็เป็นการช่วยให้รัฐบาลสามารถ
 ควบคุมดูแลความเคลื่อนไหวของชาวจีนได้สะดวกขึ้นด้วย ^{๘๔}

๘๓

G.W. Skinner, op.cit., p. 243

๘๔

Richard J. Coughlin, op.cit., pp. 9 -10

ส่วนในการกำหนดสิทธิทางการเมืองบ้านอื่น ๆ ดังเช่น การเป็นสมาชิกวุฒิสภา และการแสดงประชามตินั้น ผู้มีสิทธิเพียงแต่ต้องมีคุณสมบัติเป็นผู้เลือกตั้งเท่านั้นด้วย แต่สำหรับการจัดตั้งพรรคการเมือง และการเข้ามีส่วนร่วมนั้น กำหนดไว้แต่เพียงว่าเป็นผู้ที่มีสัญชาติไทยเท่านั้น มิได้มีข้อกำหนดคุณสมบัติขึ้นเป็นพิเศษแต่อย่างใดอีก

๓.๖ สรุป

สิทธิทางการเมือง เป็นสิทธิที่กำหนดไว้ให้เฉพาะบุคคลที่มีสัญชาติของประเทศ
 เท่านั้น ดังนั้น ชาวต่างค่าย่อมไม่ได้รับสิทธิการเมือง และมีบทกำหนดโทษห้ามเข้ายุ่งเกี่ยวไว้
 อีกด้วย สำหรับประเทศไทยก็เช่นเดียวกับนานาประเทศ คือได้บัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ
 และกฎหมายอื่น ๆ อันเป็นกฎหมายมหาชน โดยเหตุดังกล่าวนี้ การพิจารณาสิทธิทางการเมือง
 จึงจะพิจารณาแต่เฉพาะชาวไทยที่มีเชื้อสายจีนเท่านั้น เพราะบุคคลเหล่านี้ แม้จะมีสัญชาติไทย
 ตามกฎหมาย แต่ก็มิได้มีสิทธิทางการเมืองในลักษณะเดียวกันกับชาวไทยอื่น ๆ โดยทั่วไป
 แต่จะมีข้อกำหนดคุณสมบัติต่าง ๆ ไว้เป็นพิเศษในการที่จะมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง หรือสมัคร
 รับเลือกตั้ง เป็นผู้แทนในระดับต่าง ๆ ทั้งในระดับภูมิภาค ระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ
 ซึ่งจะแบ่งออกไปได้เป็นการเลือกตั้งผู้ใหญ่นาน ผู้ช่วยผู้ใหญ่นาน กำนัน สมาชิกสภาตำบล
 คณะกรรมการสุขาภิบาล สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาผู้แทน สมาชิก
 สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสมาชิก เป็นต้น จากการศึกษาปรากฏว่า ในระดับภูมิภาค ได้กำหนด
 ว่าต้องมีสัญชาติไทย มีความรู้หนังสือไทยอ่านออกเขียนได้ และมีคุณสมบัติอื่น ๆ เช่นเดียวกับ
 ชาวไทยเองแล้ว มิได้มีข้อกำหนดเงื่อนไขอื่น ๆ เป็นพิเศษแต่อย่างใด แต่ในระดับสมาชิก
 สภาเทศบาล สมาชิกสภาจังหวัด และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้มีข้อกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ
 มาดัดขึ้น โดยกำหนดให้ผู้ที่มีสัญชาติไทยแต่มีบิดาเป็นคนต่างค่าย จะมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้
 ต้องมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใดที่กำหนดไว้โดยเฉพาะ คือ การศึกษา การรับราชการทหาร
 การรับราชการพลเรือน ราชการการเมือง ส่วนผู้ที่จะมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งได้นั้น นอกจาก
 จะต้องมีคุณสมบัติด้านการศึกษาเป็นพื้นฐานแล้ว ยังจะต้องมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่
 กำหนดไว้ใหม่อีก รวมเป็น ๒ ประการ เพื่อเป็นการพิสูจน์ว่าเป็นผู้ที่มีความจงรักภักดี และมี
 ความรู้เข้าใจในการบ้านการเมืองของไทยพอสมควร เพื่อให้แน่ใจได้ว่าจะสามารถทำหน้าที่
 เป็นตัวแทนของประชาชนได้ จากข้อกำหนดเหล่านี้ ทำให้ชาวไทยที่มีเชื้อสายจีนจำนวนไม่น้อย
 มิได้มีสิทธิทางการเมือง และละเลยความสนใจในการปกครองการเมืองของประเทศไทย
 แต่หันไปเล่นการเมืองในทางอ้อม หรือไปสนใจกับการเมืองในประเทศจีนแทน อย่างไม่ไยดี

ได้มีบุคคลต่าง ๆ เสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายการเลือกตั้งเสียใหม่เพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
สำหรับสิทธิทางการเมืองในคําอื่น ๆ เช่น การแสดงประชามติ และการจัดตั้งพรรคการเมือง
มิได้มีข้อจำกัดไว้เป็นพิเศษแต่อย่างใด และจากการศึกษาพิจารณาคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
และผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีบิดาเป็นคนต่างคําว่านี้ ได้พบว่ามีข้อจำกัดบางประการ ซึ่งจะทําให้
ชาวไทยที่มีเชื้อสายจีนนี้ได้ขาดคุณสมบัติไปได้โดยปริยาย ซึ่งอาจจะ เป็นสาเหตุประการหนึ่ง
ที่ทําให้ชาวไทยเชื้อสายจีนละเลยความสนใจในการปกครองการเมืองของประเทศไทยไป
ก็ได้